

HET GROENE VERMOGEN VAN DE WESTWIJK

*‘wonen en groen zijn niet meer elkkanders vijanden, maar
doordringen elkander geheel’ (Van Tijen)*

CIRCULAR
LANDSCAPES

face
design
studio

P.A.D.
landscape
plant art design

ONDERGROND

Open
Kaart

Dit essay is een aanvulling op de visuele presentatie, waar de hoofdlijn van onze aanpak uiteen wordt gezet. We geven in een beschouwelijke vorm een nadere toelichting op een aantal achterliggende overwegingen.

COLOFON

Team:

Pieter Veen	Circular Landscapes
Feline Verbrugge	FACE design studio
Nina Ravestein	P.A.D. Landscape
Jurrian Arnold	Open Kaart
Paul de Graaf	Coöperatie Ondergrond
Bastiaan Rooduijn	Coöperatie Ondergrond
Max de Corte	Coöperatie ondergrond

**Inzending voor prijsvraag Panorama Lokaal
juli 2020
Westwijk, Vlaardingen**

INHOUD

1 INLEIDING	Wandelen door de Westwijk	4
2 VISIE OP DE OPGAVE	Activeer het groene vermogen	6
3 AANPAK	Geen grand design, maar small wins	8
4 ONTWERP	Rood en groen in balans	10
5 VERVOLG	Kwartiermaken voor de wijkcoöperatie	12
6 TOT SLOT	Aan de slag!	14

1 INLEIDING

WANDELEN DOOR DE WESTWIJK

Tijdens een van onze wandelingen door de Westwijk -nog voor de coronatijd- werden we binnengehaald door een vrijwilliger van het buurtcentrum in de Zuidbuurt. We kregen een toelichting op wat hier allemaal gebeurt. Bijvoorbeeld de diners voor de buurtbewoners, waarbij je vooral langs een onbekende moet gaan zitten. Een ideale manier om elkaar te leren kennen. En een groot succes, het is altijd volle bak. Ook is er een Repair Café en worden er regelmatig gezamenlijke opruimacties georganiseerd. Als laatste buurtcentrum van de Westwijk hebben ze diverse bezuinigingsronden overleefd, en het animo van de buurtbewoners om mee te doen neemt alleen maar toe, zo werd ons verteld. Inmiddels hebben ze als Wijkcentrum West een functie voor de hele wijk.

Bij een ander bezoek kwamen we terecht in het voedselbos van Vlaardingen. Paul, Bastiaan en Max uit ons team hebben dit voedselbos in 2014 mee opgericht en hadden beheerder Jeroen uitgenodigd wat te vertellen over het huidige reilen en zeilen. Inmiddels wordt er volop geogost uit het weelderige bos en worden er regelmatig wildpluk kookworkshops georganiseerd. Maar belangrijker nog is de educatieve en sociale betekenis. Er zijn buitenlessen ontwikkeld voor de basisschool en steeds meer Westwijkers weten het voedselbos te vinden. Een groep vrijwilligers is iedere week actief in het beheer. Jeroen zelf is ondertussen ook bezig met de aanleg van schooltuinen in de Westwijk. En zou het niet fantastisch zijn om de diners in Wijkcentrum West straks met producten uit het voedselbos te houden?

We hebben ook gehoord van de verborgen armoede in de Westwijk en de ‘problemen achter de voordeur’. Op de leefbaarheidsmonitor van de gemeente scoort de Westwijk steevast onderaan. Het aantal werklozen bedraagt bijna 30% en de gemiddelde WOZ-waarde van de woningen ligt ver beneden het landelijk gemiddelde. Als je goed kijkt zie je ook de verwaarloosde panden, de leegstaande winkels en het zwerfvuil op straat. Er is veel ruimte en groen in de wijk, maar dat is heel eentonig en er lijkt niet zo veel te gebeuren.

De uitdaging om van de Westwijk een vitale en toekomstbestendige wijk te maken is niet gering, daar zijn we ons ten volle van bewust. De gemeente streeft naar een minder eenzijdig woningaanbod en het rechte trekken van de scheve verhouding tussen koop en huur. Dat kan helpen om de druk op de gemeentebegroting te verlichten, maar er is nog onvoldoende zicht op de ruimtelijke en sociale consequenties hiervan.

Wij zijn van mening dat een succesvolle transitie van de Westwijk begint bij de bewoners: er zijn voldoende veelbelovende burgerinitiatieven en het is zaak dit ‘sociale vermogen’ te mobiliseren voor een bredere betrokkenheid van bewoners bij de toekomst van de Westwijk. Dit gaat wat ons betreft verder dan voorlichting en inspraak, we willen vooral inzetten op collectief beheer en sociaal ondernemerschap. Een op te richten ‘wijkcoöperatie’ vervult hierin een sleutelrol.

In ruimtelijk opzicht bieden de bijzondere landschappelijke ligging van de Westwijk en de ruime opzet met veel groen een ideale uitgangssituatie: we zien volop mogelijkheden om de gebruiks- en belevingswaarde van het groen voor de bewoners te vergroten en ook de ecologische diversiteit en de klimaatbestendigheid van de wijk als geheel te verbeteren.

De wijkcoöperatie kan een belangrijke rol krijgen in het groenbeheer en hier nieuwe verdien- en exploitatiemodellen voor ontwikkelen, zodat dit de gemeente of de

woningbouwcoöperatie geen extra geld hoeft te kosten. Integendeel kan dit kosten besparen en indirect bijdragen aan een hogere vastgoedwaarde. Dat investeren in stedelijk groen zich terugverdient in een waardetoename van de woningen, is immers vaak genoeg aangetoond. Maar onze aanpak gaat nog een stap verder: we zien de buitenruimte als dé plek waar kansen liggen voor nieuwe economische activiteiten en waar nieuwe saamhorigheid kan ontstaan, over culturele en sociale verschillen heen. We noemen dit het 'groene vermogen' van de Westwijk.

Hier begint in onze visie de stedelijke vernieuwing. Renovatie en nieuwbouw kunnen het proces van herontwikkeling van de buitenruimte ondersteunen en versnellen. In een aantal voorbeelduitwerkingen hebben we onderzocht hoe nieuwe groen- en bouwtypen elkaar kunnen versterken. We hebben ontdekt dat er in het bestaand stedelijk gebied ruimte is voor zeker 1.000 nieuwe woningen. De stedenbouwkundige structuur van Van Tijen blijkt robuust genoeg om deze op te vangen. De nieuwbouw gaat niet ten koste van de ruimtelijke kwaliteit, maar versterkt deze juist. Zo zijn we weer terug bij de woorden van Van Tijen, die ons van begin van af inspireerden: "wonen en groen zijn niet meer elkanders vijanden, maar doordringen elkander geheel".

2 VISIE OP DE OPGAVE

ACTIVEER HET GROENE VERMOGEN

Toen de Westwijk werd gebouwd leek de samenleving nog overzichtelijk. De planningsidealen van het Nieuwe Bouwen waren even overzichtelijk: licht, lucht en ruimte. Het stedenbouwkundige plan van Van Tijen getuigt daarvan en heeft inderdaad veel licht, lucht en ruimte gecreëerd in de Westwijk. Maar de maatschappij is ondertussen ingrijpend veranderd, veel complexer en kleurrijker geworden. Bovendien stelt de klimaatverandering nieuwe eisen aan de inrichting van onze leefomgeving. Er is grote behoefte aan nieuwe ruimtelijke strategieën voor de stad. Er ligt een belangrijke taak voor ruimtelijk ontwerpers om daarover na te denken. We zijn dan ook graag ingegaan op de oproep van het CRA en de gemeente Vlaardingen om mee te doen met Panorama Lokaal.

De problematiek van de Westwijk is niet nieuw en ook niet uniek voor deze wijk. Een eenzijdige en verouderde woningvoorraad die niet is toegesneden op veranderende gebruikerswensen en duurzaamheidseisen. En in feite geldt dat ook voor het groen en de infrastructuur. De bevolkingssamenstelling is met meer dan 100 nationaliteiten zeker niet eenzijdig te noemen en ook qua leeftijden goed gemixt. Maar de hoge werkloosheid, het lage opleidingsniveau en het grote aandeel lagere inkomens wordt wel als een probleem gezien. Niet alleen levert het sociale spanningen op, het zet ook de gemeentelijke begroting behoorlijk onder druk. De gemeente streeft daarom naar een diverser woningaanbod, met minder sociale huur en meer (koop)woningen in het midden- en duurdere segment. Dit is vastgelegd in het Actieplan Wonen en ook in regionale woningbouwafspraken.

In de praktijk komt dit beleid er vaak op neer dat sociale huurwoningen uit de wijk verdwijnen en dat mensen die zich geen duurdere woning kunnen veroorloven, elders een woning moeten gaan zoeken. Ook al wordt dit goed begeleid met sociale programma's en blijven gedwongen verhuizingen tot een minimum beperkt, toch zien wij dit niet als een echt structurele oplossing, want het 'probleem' wordt feitelijk alleen maar verplaatst. Wij vroegen ons af: hoe kijken de bewoners hier zelf naar? Kunnen we niet helpen om de armste bewoners in de wijk zelf een nieuw sociaal en economisch perspectief te bieden en hen dit mede vorm te laten geven? Is het echt nodig om sociale woningen af te stoten om de diversiteit te vergroten?

Het antwoord op die vragen zien wij deels in het groene vermogen van de Westwijk. Dat wil zeggen in een veel grotere betrokkenheid van de bewoners bij hun buitenruimte en in gerichte investeringen in de kwaliteit van die ruimte. Wij denken dat groen mensen kan verbinden en activeren, en uiteindelijk ook geld kan opleveren voor de wijk. Vaak is gezegd dat je van mensen die vooral bezig zijn te overleven niet mag verwachten dat zij zich gaan inzetten voor de buurt. Toch zijn er voorbeelden genoeg waaruit het tegendeel blijkt: denk aan de multiculturele moestuin Moe's Tuin in Delft en ook aan het voedselbos in de Westwijk. Het zijn echt niet alleen de hoger opgeleiden die daar actief zijn, en voor veel mensen is dit een vormende ervaring. Voedsel is een eerste levensbehoefte en wat is er leuker om dit zelf te verbouwen? Wat ons betreft mag iedereen die eet meedoen!

Natuurlijk gaat dit niet vanzelf. Op grond van voorbeelden en ervaringen elders is een aantal randvoorwaarden te benoemen om participatie en co-creatie tot een succes te maken:

- zorg voor een stabiele organisatie die continuïteit en structuur biedt, zoals de Afrikaanderwijk Coöperatie (Rotterdam) en Stichting Voedselbos Vlaardingen;
- zet betrokken professionals in voor kennisoverdracht en ondersteuning van andere actoren;

- zorg voor verbinding: een verbindende groencoach zoals in Stadslandbouw Schiebroek (Rotterdam) zet dingen in gang en legt de basis voor initiatieven van bewoners, zoals catering door een groepje tuiniers uit de wijk;
- wees flexibel en laagdrempelig: in Voedselbos Vlaardingen is iedereen welkom als vrijwilliger, in Schiebroek konden bewoners gemakkelijk aan de slag met een tuintje;
- ontwikkel een eigen verdienmodel: Voedselbos Vlaardingen dient zowel groene (ecologische en recreatieve) als sociale doelen; de aanleg is betaald als vergoeding voor de groene (ecosysteem)diensten, en voor educatieve diensten hebben diverse fondsen een bijdrage geleverd.

3 AANPAK

GEEN GRAND DESIGN, MAAR SMALL WINS

Hoe kan het activeren van het groene (en het sociale) vermogen bijdragen aan de noodzakelijke stedelijke vernieuwing? Dat kan alleen als gemeente, Waterweg Wonen, ontwikkelaars, terreinbeheerders en bewoners elkaar weten te vinden in een gezamenlijke aanpak. Wij geloven niet in een 'grand design' dat alle problemen in één keer oplost. Dat kon misschien in de tijd van Van Tijen, maar de huidige wereld is te complex en te dynamisch. Ontwerpers past een meer bescheiden houding, die overigens niet minder ambitieus hoeft te zijn. Wij kiezen voor een aanpak van kleine stappen en organische groei: ruimte creëren om te zaaien en tijd nemen om zaadjes te laten ontkiemen, onderlinge kruisbestuiving stimuleren, om zo uiteindelijk een diepgaande transitie tot stand te brengen. Op kleine schaal hebben we gezien wat het Voedselbos Vlaardingen teweeg kan brengen, en hoe Wijkcentrum West mensen verbindt. Wij zijn ervan overtuigd dat dit soort initiatieven een vliegwieltje in gang kunnen zetten en samen een nieuwe identiteit kunnen geven aan de Westwijk.

In de planningstheorie wordt dit wel de 'small wins aanpak' genoemd. Katrien Vermeer van de WUR onderscheidt hiervoor een aantal aanjaagmechanismen:

- positieve energie creëren door snel zichtbare resultaten te boeken: dit geeft betrokkenheid, optimisme en vertrouwen;
- experimenteren: dit biedt de mogelijkheid om aannames te toetsen, zicht te krijgen op weerstand en steun en verrassende ontdekkingen te doen;
- successen vieren: dit laat de potentie zien van een nieuwe aanpak en helpt om deze op te schalen ('zwaan-kleef-aan');
- verbinden: leg verbindingen tussen verschillende schaalniveaus en beleidsterreinen, om de noodzaak van een bredere systeemverandering in beeld te brengen;
- robuustheid: zorg dat er op meer plekken gelijktijdig kleine stappen gezet worden, zodat een bredere beweging ontstaat, die moeilijk is terug te draaien.

Vermeer benadrukt dat de 'small wins aanpak' niet betekent dat alles moet kunnen of dat alleen het laaghangende fruit wordt geplukt. Een richting is cruciaal voor het aanmoedigen van mensen en het creëren van commitment. Daarom begint de aanpak met het stellen van een 'provocatieve ambitie'. Zo'n ambitie formuleert een hoger doel, inspireert een variatie aan acties en mensen, daagt de status quo uit en werkt met aansprekende praktijkvoorbeelden.

Wij hebben zes leidende ambities geformuleerd die richting geven aan de door ons voorgestelde aanpak:

1. ruimte voor ontmoetingen
2. rood en groen in balans
3. groen mozaïek
4. stad en land verbonden
5. Vlaardingen fietsstad
6. klimaatrobuust en energieneutraal

De ambities zijn verbeeld in themakaarten om ze inspirerend en gebiedsspecifiek te maken. Tegelijkertijd zijn ze globaal genoeg om verschillende invullingen mogelijk te maken en voldoende flexibiliteit te behouden.

De ambities zijn vervolgens vertaald naar een 'plankaart'. Deze kaart is het resultaat van ons ontwerpend onderzoek naar de ruimtelijke kansen voor nieuwe groen- en bouwtypen en bedoeld om een beeld te krijgen van de opvangcapaciteit voor nieuwe woningen. De kaart laat zien dat de Westwijk voldoende ruimte biedt voor ruim 1.000 nieuwe woningen, waaronder ruim 400 grondgebonden. Dit naast de renovatie van bestaande woningen. Het is zeker geen 'eindbeeld' of 'definitief ontwerp'. Dat past niet bij onze aanpak en daar was in het kader van dit project ook geen tijd voor. We zien de uitwerking van de ambities als een proces van co-creatie met alle betrokkenen. In paragraaf 5 geven we aan hoe we dit proces willen vormgeven.

4 ONTWERP

ROOD EN GROEN IN BALANS

De kern van ons ontwerp is de verbinding van rood en groen op vier schaalniveaus; die van het landschap, de wijk als geheel, de vier buurten en de afzonderlijke stempels of hoven. Voor elk schaalniveau stellen we specifieke inrichtings- en beheermaatregelen voor en specifieke vormen van sturing en participatie. Dit leidt automatisch tot een diversificatie van de groen- en waterstructuur en de bebouwingstypologie en tot een breed palet aan ontmoetingsplekken en gebruiksmogelijkheden. Door de sterke stedenbouwkundige hoofdopzet van de wijk en de regelmatige strokenverkaveling van het landschap blijft de historische structuur beleefbaar.

De rood-groene dragers van ons plan zijn:

- Vitale stempels
- Sociaal buurtgroen
- Groene stadsstraat
- Actieve stadsrand

Deze dragers komen overeen met de vier schaalniveaus. Het merendeel van de voorgestelde toegevoegde woningen is gekoppeld aan deze dragers, in het bijzonder de vitale stempels en de groene stadsstraat.

We kiezen er bewust voor om niet te gaan bouwen in het buitengebied. We zien het Krabbepark als een stadspark voor de hele Rotterdamse metropool en als een wezenlijk onderdeel van het regiopark Midden Delfland. Wel zien we mogelijkheden om de betekenis van het Krabbepark voor de Westwijk te vergroten en om de ecologische en functionele relaties tussen beide gebieden te versterken.

Langs het historische boerderijlint van de Zuidbuurt, aansluitend aan Voedselbos Vlaardingen, Hoeve Avondrust en de Wijnboerderij, zien we de ontwikkeling van een natuurinclusief voedsellandgoed voor ons, met nieuwe natte teelten (op de veengronden) en vormen van gemengde agroforestry (op de kleigronden). Deze 'Tuinen van de Westwijk' kunnen lokaal en duurzaam voedsel leveren aan de Westwijkers, en bieden tegelijkertijd werkervaringsplekken en economische kansen voor 'groene ondernemers'. Kleinschalige bebouwing in de sfeer van een restaurant, bedrijfswoning of werkschuur moet mogelijk zijn, maar nieuwe stadswoningen vinden we niet passend. Liever zien we een boerenmarkt of een 'voedselhub' in het centrum van de Westwijk, om de relatie tussen stad en land te versterken. Ook is het denkbaar dat de groene ondernemers een deel van het groenbeheer in de Westwijk op zich nemen en hier samen met de bewoners producten gaan verbouwen. De 'Tuinen van de Westwijk' kunnen zo onderdeel worden van een regionaal voedselnetwerk en een schakelfunctie gaan vervullen tussen voedselproducenten in de rest van Midden Delfland en de stadsregio Rotterdam. De Westwijk wordt daar als woonwijk alleen maar aantrekkelijker van, want voedsel raakt iedereen.

Passend bij zo'n ontwikkeling is om de stadsranden 'open te breken'. Nu liggen Krabbepark en de Westwijk nog met de ruggen naar elkaar toe. Het historische boerderijlint van de Zuidbuurt verdient echt een betere aansluiting op de wijk en langs de noordwestrand vormt de aanwezige hoofdwatergang een onnodige barrière. Hier kunnen met relatief kleine ingrepen veel rijkere overgangen worden gecreëerd, bijvoorbeeld door de aanleg van fiets- en wandelbruggen, een vlonderpad, extra waterberging en rietoevers en het open maken van zichtlijnen tussen het park en de wijk. Daarbij zien we zeker mogelijkheden voor

beperkte woningbouw om deze transformatie te financieren. We hebben enkele indicatieve ontwerpvoorstellen gedaan, die naar onze mening nadere afweging en uitwerking verdienen.

Een grotere ontwikkeling is denkbaar op het braakliggend terrein in de noordostrand. Hier kunnen rood en groen van begin af aan in sterke onderlinge samenhang worden ontwikkeld. We denken aan een 'eetbare woonwijk' met vrijstaande en geschakelde eensgezinswoningen in een buurtboomgaard en grondgebonden woonblokken rond een ecologische visvijver. Hier is ruimte voor ongeveer 250 woningen, meest grondgebonden. Met deze ontwikkeling kan op korte termijn startkapitaal worden opgebouwd voor de transitie van de rest van de wijk.

Ook rond het metrostation liggen kansen om op korte termijn woningen toe te voegen. Dit is een aantrekkelijke OV-locatie en de huidige stationsomgeving biedt volop ruimte. Op grond van een eerste ontwerpstudie zie we ruimte voor ruim 250 woningen, meest appartementen voor diverse doelgroepen. Ook dit kan een financiële motor zijn voor de verdere wijkontwikkeling, in het bijzonder van de voorgestelde stadsstraat richting het centrum en verder naar het noorden richting de Broekpolder (met een nieuwe fietsbrug over de A 20).

Maar de grootste opgave is toch de ontwikkeling van de stedenbouwkundige 'stempels'. Deze stempels vormen de elementaire bouwstenen van het plan van Van Tijen. Ze vormen ook de directe leefomgeving van de meeste bewoners. Juist op deze de schaal willen we zelfbeheer en nieuwe vormen van samenwerking organiseren. Door gerichte renovatie, herontwikkeling van de plint en natuurinclusieve nieuwbouw worden de hoven liefdevol omarmd. Binnen de hoven wordt ruimte geboden voor nieuwe functies en collectief beheer. Het worden levendige paradijsjes waar de bewoners zelf het groen vormgeven. Zo kunnen stap voor stap de diversiteit en de betrokkenheid groeien en kan elke stempel een eigen kleur krijgen. We beginnen met de meest urgente stempels van Waterweg Wonen in Lage Weide en Zuidbuurt. De ervaringen hier kunnen worden toegepast bij de transformatie van de overige stempels van Waterweg Wonen en ook van particuliere eigenaren (VVE's). Dat is geen gemakkelijk proces, maar wel de basis voor een vitale wijk.

5 VERVOLG

KWARTIERMAKEN VOOR DE WIJKCOÖPERATIE

Ons voorstel is een openingsbod. Om tot een gedragen en geworteld plan te komen is een participatief proces nodig dat bewoners vanaf het begin betreft, dat ambitie koppelt aan realiteitszin en ruimte biedt voor verschillende paden naar gezamenlijke doelen.

Het huidige groenbeheer bestaat grotendeels uit klassiek hovenierswerk dat door externe partijen wordt uitgevoerd. Toch is ook nu al sprake van beheer door bewoners. Zo beheert wijkbewoner Dennis aanzienlijke stukken groen aan de rand van de wijk op ecologische wijze. En ten noorden van het centrum beheert een groep bewoners de buitenruimte rond hun appartementen. Deze initiatieven zijn echter niet algemeen bekend. De betrokkenen kennen elkaar niet of zien niet het nut van samenwerken. Daardoor blijven het geïsoleerde initiatieven. Dit is jammer, want ze kunnen van elkaar leren en als voorbeeld dienen voor burgers die ook iets willen doen, maar de weg niet weten. Wij denken dat samenwerking tussen deze en meer professionele initiatieven als Voedselbos Vlaardingen de bestaande initiatieven kan versterken en ook nieuwe initiatieven tot stand kan brengen.

Maar hoe start je zo'n proces? Om te beginnen stellen we voor een 'groene kwartiermaker' aan te stellen. Die brengt in kaart wat er al gaande is, wat er aan wensen is en wat er mogelijk is. Hier kunnen we met de expertise en contacten in ons team een rol in spelen. De kwartiermaker verbindt mensen en legt de basis voor de op te richten wijkcoöperatie.

De wijkcoöperatie maakt op basis van het voorbereidend werk van de kwartiermaker een groenbeheerplan en krijgt beschikking over het groenbudget voor de wijk. De wijkcoöperatie kan eigen keuzen maken over de inzet van dit budget en kan groenbeheer koppelen aan ecologische en sociale doelen. Een deel zal nodig blijven voor klassiek beheer (door dezelfde externe partijen), maar een verschuiving zal optreden in de richting van innovatieve vormen van beheer, die ruimte bieden voor cofinanciering in de vorm van arbeid, subsidie en inkomsten uit sociaal ondernemerschap. Door plaatselijk te kiezen voor extensiever ecologisch beheer en op andere plekken grond uit te geven aan particulieren of collectieve tuinen, kan bespaard worden op de beheerkosten en komt budget vrij voor bijvoorbeeld de begeleiding van bewoners en de inkoop van zaai- en plantgoed. Zo heeft de wijkcoöperatie een belangrijke rol in het stimuleren van collectief zelfbeheer en sociaal ondernemerschap.

Dit is geen op zichzelf staand proces, maar wordt gekoppeld aan ingrepen in de woningbouw. Zoals in de hoven die ontstaan bij de renovatie van de stempels van Waterweg Wonen. Enerzijds kunnen die voor eigen rekening worden beheerd door sociaal ondernemers (zoals Coöperatie Ondergrond dit nu al doet in Rotterdam). Anderzijds kunnen bewoners ook zelf de hoven beheren, waar nodig ondersteund door de wijkcoöperatie en/of een sociaal ondernemer (zoals toegepast in Stadslandbouw Schiebroek). Door te denken in meerdere opties met meer of minder participatie blijft de wijkcoöperatie flexibel en biedt zij continuïteit.

Door werk-met-werk te maken en nieuwe verdienmodellen te ontwikkelen stijgt het totale budget dat wordt besteed aan groenbeheer, zonder dat dit de gemeente extra geld kost. De wijkcoöperatie zoekt daarbij aansluiting op beleidsdoelen van de woningbouwcorporatie en de gemeente, maar ook van partijen als het waterschap en Staatsbosbeheer. Met hen kan ze innovatieve financierings- en exploitatie-afspraken maken en kan ze de maatschappelijke, economische en culturele waarde van ecosysteemdiensten verzilveren.

Het door sociaal ondernemer Caroline Zeevat ontwikkelde model voor Stadslandbouw Schiebroek droeg er aan bij dat het verloop in de wijk omlaag ging en dit scheelde gederfde huurinkomsten voor woningcorporatie Vestia. Dit soort winst is ook denkbaar op de kosten van groen- en waterbeheer. In Rotterdam werd de aanleg van 6 tuinen door Ondergrond gefinancierd door de gemeente. Alleen al het onttogen was de investering waard, omdat de sponswerking van de stad werd vergroot. Daarbij zorgt een organisatie als Ondergrond voor een goed verhaal over beheer voor eigen rekening. Voedselbos Vlaardingen ontwikkelde in overleg met Groenservice Zuid-Holland een simpeler op maat gemaakt contract voor het voedselbos, een voorbeeld van hoe een initiatief ook kan bijdragen aan institutionele vernieuwing.

Doordat de wijkcoöperatie de sociale samenhang versterkt, kan ze op termijn ook op andere terreinen van wijkbeheer actief worden, van afvalverwerking tot zorg en welzijn. Een plek als Voedselbos Vlaardingen heeft al een aantal mensen uit de problemen geholpen die nu weer richting een baan gaan. Ook mensen met een burn-out genieten van werken in het voedselbos. Zowel in Rotterdam (Voedseltuin, Rotterdamse Munt) als elders in het land hebben groene initiatieven een sociale waarde. Ook het lokaal verwerken van groente-, fruit- en tuinafval om kringlopen te sluiten en zelf waardevolle compost voor het groenbeheer te produceren, behoort tot de mogelijkheden. Daarbij blijft het schakelen tussen de kracht van bestuurlijke instanties en de vernieuwing van maatschappelijke initiatieven. Met de wijkcoöperatie als oplossingsgerichte en lokaal gewortelde mediator kunnen we het beste van beide werelden verenigen.

6 TOT SLOT

AAN DE SLAG!

Het moge duidelijk zijn dat we staan de popelen om met de Westwijk aan de slag te gaan. En vooral ook met de Westwijkers. In het korte tijdsbestek van de prijsvraag en door de beperkingen van de coronacrisis was daar nog weinig ruimte voor. Maar we kenden de wijk al goed en de gevoerde gesprekken met bewoners en andere betrokkenen hebben ons gesterkt in onze visie dat het groene én het sociale vermogen van de Westwijk enorme kansen biedt.

De coronacrisis heeft naast de vele beperkingen toch ook het effect gehad dat de waarde van de zorg voor elkaar en de kwaliteit van de dagelijkse leefomgeving - met minder autoverkeer en vliegtuiglawaai - meer aandacht hebben gekregen. En dat de vanzelfsprekendheden van allerlei mondiale bewegingen en afhankelijkheden ter discussie zijn gesteld. Die herbezinning kan niet zonder consequenties blijven voor de ruimtelijke planning, nog los van de economische gevolgen. Een aanpak van 'small wins' past hier volgens ons perfect bij. Laten we met elkaar en stap voor stap gaan verkennen hoe onze nieuwe werkelijkheid eruit gaat zien. En laten we daarbij vertrouwen op onze eigen kracht.